TIESAS SPRIEDUMS (ceturtā palāta)

2009. gada 11. jūnijā *

Lieta C-300/07

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam, ko *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Vācija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2007. gada 23. maijā un kas Tiesā reģistrēts 2007. gada 27. jūnijā, tiesvedībā

Hans & Christophorus Oymanns GbR, Orthopädie Schuhtechnik

pret

AOK Rheinland/Hamburg.

TIESA (ceturtā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], tiesneši T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], R. Silva de Lapuerta [*R. Silva de Lapuerta*], E. Juhāss [*E. Juhász*] (referents) un Dž. Arestis [*G. Arestis*],

* Tiesvedības valoda — vācu.

ģenerāladvokāts J. Mazaks [*J. Mazák*],
sekretāre S. Stremholma [*C. Strömholm*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2008. gada 19. jūnija tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— *Hans & Christophorus Oymanns GbR, Orthopädie Schuhtechnik* vārdā — H. Glāss [*H. Glahs*] un U. Karpenšteins [*U. Karpenstein*], *Rechtsanwälte*,

— *AOK Rheinland/Hamburg* vārdā — A. Noins [*A. Neun*], *Rechtsanwalt*,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — G. Vilmss [*G. Wilms*] un D. Kukovecs [*D. Kukovec*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2008. gada 16. decembra tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīvas 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu [būvdarbu publiskā iepirkuma līgumu], piegādes valsts līgumu [piegādes publiskā iepirkuma līgumu] un pakalpojumu valsts līgumu [pakalpojumu publiskā iepirkuma līgumu] slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru (OV L 134, 114. lpp.), 1. panta 2. punkta c) un d) apakšpunktu, 4., 5. punktu un 9. punkta otrās daļas c) apakšpunkta pirmo un otro hipotēzi.

2 Šis lēmums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību starp *Hans & Christophorus Oymanns GbR*, *Orthopädie Schuhtechnik* un *AOK Rheinland/Hamburg* attiecībā uz jautājumiem par to, pirmkārt, vai Vācijā valsts slimokases ir līgumslēdzējas iestādes Direktīvas 2004/18 normu piemērošanas nolūkā, otrkārt, vai ortopēdisko apavu, kas tiek izgatavoti un individuāli pielāgoti pacientu vajadzībām, piegāde, ko veic šajā jomā specializējušies apavu ražotāji pēc tam, kad ir noslēgta vienošanās ar valsts slimokasi, pirms un pēc šīs piegādes papildus sniedzot arī detalizētas konsultācijas šiem pacientiem, ir jāuzskata par piegādes vai pakalpojumu līgumu un, treškārt, gadījumā, ja minētā ortopēdisko apavu piegāde ir jāuzskata par pakalpojuma sniegšanu, vai šajā gadījumā tā ir "pakalpojumu koncesija" vai "pamatnolīgums" Direktīvas 2004/18 normu izpratnē.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesiskais regulējums

3 Direktīvas 2004/18 1. pantā ar nosaukumu "Definīcijas" ir paredzēts:

"[..]

2. a) "Valsts līgumi [publiskā iepirkuma līgumi]" ir finansiāli līgumi, kurus rakstveidā savstarpēji noslēdz viens vai vairāki komersanti un viena vai vairākas līgumslēdzējas iestādes un kuru mērķis ir būvdarbu realizācija, produkcijas piegāde vai pakalpojumu sniegšana šīs direktīvas izpratnē;

[..]

c) "piegādes valsts līgumi [piegādes publiskā iepirkuma līgumi]" ir valsts līgumi [publiskā iepirkuma līgumi], kuri nav minēti b) apakšpunktā un kuru mērķis ir produkcijas pirkšana, nomāšana, īrēšana vai īrējumpirkšana ar izpirkšanas iespēju vai bez tās.

[..]

d) “pakalpojumu valsts līgumi [pakalpojumu publiskā iepirkuma līgumi]” ir valsts līgumi [publiskā iepirkuma līgumi], kuri nav būvdarbu vai piegādes līgumi [būvdarbu vai piegādes publiskā iepirkuma līgumi] un kuru mērķis ir II pielikumā minēto pakalpojumu sniegšana.

Valsts līgumu [publiskā iepirkuma līgumu], kura mērķis ir gan produkcijas piegāde, gan pakalpojumu sniegšana II pielikuma izpratnē, uzskata par “pakalpojumu valsts līgumu [pakalpojumu publiskā iepirkuma līgumu]”, ja attiecīgo pakalpojumu vērtība pārsniedz līgumā ietvertās produkcijas vērtību.

Valsts līgumu [publiskā iepirkuma līgumu], kura mērķis ir pakalpojumu sniegšana II pielikuma izpratnē un kurš ietver tādas darbības I pielikuma izpratnē, kas vienīgi papildina līguma pamatmērķi, uzskata par pakalpojumu valsts līgumu [pakalpojumu publiskā iepirkuma līgumu].

[..]

4. “Pakalpojumu koncesija” ir tāda paša veida līgums kā pakalpojumu valsts līgums [pakalpojumu publiskā iepirkuma līgums], izņemot to, ka atlīdzība par pakalpojumu sniegšanu ir vai nu konkrētā pakalpojuma izmantošanas tiesības, vai arī šīs tiesības un samaksa.

5. “Pamatnolīgums” ir nolīgums, ko viena vai vairākas līgumslēdzējas iestādes un viens vai vairāki komersanti noslēdz ar mērķi paredzēt noteikumus līgumiem, kuru slēgšanas tiesības plānots piešķirt konkrētā laika posmā, jo īpaši attiecībā uz cenu un, attiecīgā gadījumā, uz paredzēto kvalitāti.

[..]”

4 Direktīvas 2004/18 1. panta 9. punktā ir noteikts:

““Līgumslēdzējas iestādes” ir valsts, reģionu vai vietējo pašvaldību iestādes, publisko tiesību subjekti, apvienības, kurās ietilpst viena vai vairākas šādas iestādes vai viens vai vairāki šādi publisko tiesību subjekti.

“Publisko tiesību subjekts” ir jebkura struktūra:

a) kas nodibināta ar konkrētu mērķi apmierināt vispārējas vajadzības un neveic rūpnieciskas vai komerciālas darbības;

b) kam ir juridiskas personas statuss un

c) ko galvenokārt finansē valsts, reģionu vai vietējo pašvaldību iestādes vai citi publisko tiesību subjekti, vai ko pārrauga minētie subjekti, vai kam valdē, pārvaldē vai uzraudzības padomē vairāk nekā pusi locekļu ieceļ valsts, reģionu vai vietējo pašvaldību iestādes vai citi publisko tiesību subjekti.

Šā punkta otrās daļas a), b) un c) apakšpunktā minētajiem kritērijiem atbilstošu publisko tiesību subjektu un šo subjektu kategoriju neizsmeļošs uzskaitījums sniegts III pielikumā. Dalībvalstis regulāri ziņo Komisijai par izmaiņām publisko tiesību subjektu un šo subjektu kategoriju sarakstos.”

5 Šīs direktīvas III pielikuma III nodaļas ar nosaukumu "Vācija" 1. punkta "Publisko tiesību subjektu kategorijas" 1.1. punkta "Iestādes" ceturtajā ievilkumā ir uzskaitītas "*Sozialversicherungen* (*Krankenkassen*, *Unfall- und Rentenversicherungsträger*) (sociālās nodrošināšanas iestādes — veselības, nelaimes gadījumu un pensiju apdrošināšanas fondi)".

6 Minētās direktīvas 21. pantā ir noteikts:

"Uz līgumiem, kuru priekšmets ir II B pielikumā uzskaitītie pakalpojumi, attiecina vienīgi 23. pantu un 35. panta 4. punktu."

7 Šīs pašas direktīvas II B pielikuma 25. kategorijā ir uzskaitīti "Sociālie un sanitārie pakalpojumi".

8 Saskaņā ar Direktīvas 2004/18 22. pantu:

"Tādu līgumu slēgšanas tiesības, kuru priekšmets ir pakalpojumi, kas uzskaitīti gan II A pielikumā, gan II B pielikumā, piešķir saskaņā ar 23. līdz 55. pantu, ja II A pielikumā uzskaitīto pakalpojumu vērtība ir lielāka nekā II B pielikumā uzskaitīto pakalpojumu vērtība. Pārējos gadījumos līgumu slēgšanas tiesības piešķir saskaņā ar 23. pantu un 35. panta 4. punktu."

9 Saskaņā ar šīs direktīvas 32. panta 2. punktu:

"[..] līgumslēdzējas iestādes, [slēdzot pamatnolīgumu], ievēro reglamentu, kas minēts šajā direktīvā. [..]"

10 Minētās direktīvas 79. pantā ar nosaukumu "Grozījumi" ir noteikts:

"Saskaņā ar 77. panta 2. punktā minēto procedūru Komisija var grozīt:

[..]

d) šīs direktīvas III pielikumā iekļautos publisko tiesību subjektu un šo subjektu kategoriju uzskaitījumus, ja tas izrādās vajadzīgs dalībvalstu sniegto paziņojumu dēļ;

[..]."

11 Visbeidzot, Eiropas Parlamenta un Padomes 1999. gada 25. maija Direktīvas 1999/44/EK par dažiem patēriņa preču pārdošanas aspektiem un saistītajām garantijām (OV L 171, 12. lpp.) 1. panta 4. punktā ir paredzēts:

"Šajā direktīvā līgumus par rūpnieciski ražojamu vai izgatavojamu patēriņa preču piegādi arī uzskata par pirkuma līgumiem."

Valsts tiesiskais regulējums

12 No Tiesai iesniegtajiem lietas materiāliem un it īpaši no lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu izriet šāds atbilstošā valsts tiesiskā regulējuma kopsavilkums.

13 Vācijas veselības aprūpes sistēma, kā arī valsts slimokasu organizācija un finansēšana ir regulēta Sociālā nodrošinājuma kodeksa (*Sozialgesetzbuch*) IV un V nodaļā (turpmāk tekstā attiecīgi — "*SGB IV*" un "*SGB V*"). *SGB V* 1. panta 1. punktā likumdevējs ir noteicis valsts slimokasēm šādu uzdevumu:

"Veselības apdrošināšanas kā sistēmas, kuras pamatā ir solidaritātes princips, uzdevums ir saglabāt, atjaunot vai uzlabot apdrošināto personu veselības stāvokli."

14 No *SGB V* 4. panta 1. punkta izriet, ka valsts slimokases ir publisko tiesību subjekti, kuriem ir juridiskas personas statuss un tiesības uz pašpārvaldi. Tās tika izveidotas saskaņā ar *SGB V* 1. un 3. pantu. No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka valsts slimokasēs obligātās apdrošināšanas iemaksas saskaņā ar likumu veic lielākā daļa Vācijas iedzīvotāju (aptuveni 90 %). Personas, uz kurām attiecas obligātās apdrošināšanas sistēma, var izvēlēties slimokasi, kurā tās vēlas veikt apdrošināšanas iemaksas, taču tās nevar izvēlēties starp dalību valsts vai privātajā slimokasē.

15 Valsts slimokasu finansēšana ir regulēta *SGB IV* 20.–28. pantā un *SGB V* 3., 220. pantā un nākamajos pantos. Šis finansējums tiek nodrošināts ar personu obligātajām apdrošināšanas iemaksām, federālo zemju tiešajiem maksājumiem un kompensācijas maksājumiem, kas izriet no finansiālās kompensācijas sistēmas, kāda pastāv starp valsts slimokasēm, un riska vienlīdzīgas sadales starp tām.

16 Saskaņā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu personu obligātās apdrošināšanas iemaksas, kā arī tā šo iemaksu daļa, kuru veic darba devēji, veido lielāko daļu valsts slimokasu finansējuma. Iemaksu apmērs ir atkarīgs tikai no apdrošinātās personas ienākumiem, proti, tās maksātspējas. Citiem faktoriem, tādiem kā apdrošinātās personas vecumam, veselības stāvoklim vai līdzapdrošināto personu skaitam, šajā sakarā nav nekādas nozīmes. Praksē iemaksu daļu, kas ir jāveic apdrošinātajai personai, no tās algas atvelk darba devējs un pārskaita valsts slimokasei kopā ar iemaksu daļu, kuru ir jāveic darba devējam. Šie pienākumi ir paredzēti publiskajās tiesībās, un iemaksu iekasēšana ir obligāta saskaņā ar publisko tiesību normām.

17 Iemaksu likmi nosaka nevis valsts, bet valsts slimokases. Pēdējām minētajām, kā ir paredzēts atbilstošajā tiesiskajā regulējumā, ir jāaprēķina iemaksas tā, lai tās kopā ar citiem līdzekļiem nosegtu likumā paredzētos izdevumus un garantētu, ka ir pieejami

likumā noteiktie rīcības līdzekļi un rezerves. Nosakot iemaksu likmi, ir jāsaņem katras slimokases uzraudzību īstenojošās valsts iestādes apstiprinājums. Saskaņā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu iemaksu likme līdz zināmai pakāpei ir noteikta tiesību aktos, jo šī likme ir jānosaka tā, lai no iemaksām gūtie ieņēmumi nebūtu mazāki vai lielāki kā izdevumi. Tā kā saskaņā ar Vācijā pastāvošo veselības aprūpes sistēmu lielākā daļa sniedzamo pakalpojumu ir paredzēti tiesību aktos, tad attiecīgā slimokase faktiski nevar tiešā veidā ietekmēt izdevumu apmēru.

18 Lai saglabātu apdrošināto personu iemaksu likmi vienā līmenī, *SGB V* 266.–268. pantā ir paredzēti ikgadēji kompensējoši maksājumi starp visām valsts slimokasēm, kas izriet no riska vienlīdzīgas sadales. Saskaņā ar iesniedzējtiesas apsvērumiem starp valsts slimokasēm šajā sakarā ir savstarpējas solidaritātes pienākums, proti, katrai no tām ir tiesības uz kompensāciju vai pienākums izmaksāt kompensāciju noteiktas summas apmērā.

19 Valsts slimokases, kurām saskaņā ar *SGB V* 4. panta 1. punktu ir tiesības uz pašpārvaldi, ir pakļautas valsts kontrolei. Atbilstoši lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu šī kontrole neaprobežojas tikai ar tiesiskuma kontroli *a posteriori*.

20 No *SGB V* 195. panta 1. punkta, 220. panta 2. punkta un 241. panta izriet, ka atsevišķiem pasākumiem, ko veic valsts slimokases, piemēram, to statūtu grozīšanai un iemaksu likmju noteikšanai, būvniecībai vai zemes īpašuma un programmatūras iegādei, ir nepieciešama uzraudzību īstenojošo iestāžu atļauja. Uzraudzību īstenojošajām iestādēm vismaz katrus piecus gadus ir jāpārbauda to kontrolēto valsts slimokasu veiktā komercdarbība, grāmatvedība un darbības organizācija. Šī kontrole, kas attiecas

it īpaši uz attiecīgās slimokases darbības ekonomisko efektivitāti, var tikt īstenota arī biežāk (*SGB IV* 69. panta 2. punkts un 88. panta 1. punkts, kā arī *SGB V* 274. panta 1. punkts). Šīs kontroles sakarā *SGB IV* 88. panta 2. punktā ir paredzēts, ka minētajām slimokasēm ir pienākums nodot visus dokumentus un visu vajadzīgo informāciju uzraudzību īstenojošajai iestādei. Turklāt atbilstoši *SGB IV* 37. pantam un 89. panta 3. punktam, ja minēto slimokasu pašpārvaldes iestādes atteiksies nodrošināt uzdevumu, kurus tām ir pienākums veikt, izpildi, šos uzdevumus uzņemsies veikt pati uzraudzību īstenojošā iestāde.

21 Visbeidzot, katras valsts slimokases budžeta plāns ir savlaicīgi jāiesniedz kompetentajai uzraudzību īstenojošajai iestādei (*SGB IV* 70. panta 5. punkts), un pēdējā minētā var apvienot ekonomiski neefektīvas slimokases ar citām slimokasēm vai nolemt tās slēgt (*SGB V* 146.a pants, 153. panta pirmā teikuma 3. punkts, 156. pants, 163. panta pirmā teikuma 3. punkts, 167. punkta otrais teikums un 170. pants).

22 Ņemot vērā, ka izskatāmās sistēmas ietvaros apdrošinātajai personai ir nevis tiesības no attiecīgās slimokases saņemt izdevumu atlīdzību, bet gan tiesības uz bezmaksas piekļuvi attiecīgajiem pakalpojumiem (*SGB V* 2. panta 2. punkts) saskaņā ar principu, ka pakalpojumi tiek sniegti natūrā, valsts slimokases tiek mudinātas noslēgt ar dažādiem pakalpojumu sniedzējiem līgumus par daudznozaru vai starpnozaru pakalpojumu sniegšanu apdrošinātām personām. Šie "līgumi par apvienotu pakalpojumu sniegšanu", kas ir paredzēti *SGB V* 140.a–140.e pantā, tiek slēgti starp valsts slimokasēm un dažādiem pakalpojumu sniedzējiem, kuriem tiek uzticēts rūpēties par apdrošinātajām personām. Tajos tiek noteikta samaksa par apvienotu pakalpojumu sniegšanu saskaņā ar dažādām formulām, ar kuru ir paredzēts samaksāt visus pakalpojumus, kurus apdrošinātās personas izmanto pakalpojumu sniegšanas shēmas ietvaros. Valsts slimokase ir līgumslēdzēja puse līgumos par apvienotu pakalpojumu sniegšanu, un tai ir jāmaksā atlīdzība pakalpojuma sniedzējam.

Apdrošināto personu piedalīšanās dažādajās apvienotās pakalpojumu sniegšanas shēmas formulās ir fakultatīva, bet, ja apdrošinātā persona izvēlas kādu formulu, viņai ir jāizmanto tā pakalpojuma sniedzēja pakalpojumi, ar kuru attiecīgā slimokase ir noslēgusi šādu līgumu.

23 Tiesvedībā Tiesā saistībā ar valsts slimokasu uzdevumu Vācijā tika pieminēti arī divi *Bundesverfassungsgericht* [Federālās Konstitucionālās tiesas] spriedumi.

24 Savā 2004. gada 9. jūnija rīkojumā (2 *BvR* 1248/03 un 2 *BvR* 1249/03) *Bundesverfassungsgericht* apstiprināja, ka:

"Sociālās tiesības ir viens no valsts sociālās politikas galvenajiem instrumentiem. Aizsardzība slimības gadījumā ir viens no konstitūcijā (*Grundgesetz*) paredzētās sociāltiesiskās sistēmas pamatuzdevumiem. Likumdevējs to ir uzņēmies izpildīt — tādējādi nodrošinot aizsardzību lielākajai daļai iedzīvotāju — ieviešot likumā paredzētu veselības apdrošināšanu, publiskajās tiesībās paredzētu obligāto apdrošināšanu un paredzot noteikumus šādas aizsardzības īstenošanai. Likumā paredzēto slimokasu galvenais uzdevums ir piemērot detalizētu tiesisko regulējumu sociālā nodrošinājuma jomā, kas tika ieviests, lai izpildītu šo valsts pamatuzdevumu."

25 Visbeidzot savā 2008. gada 31. janvāra rīkojumā (1 *BvR* 2156/02) *Bundesverfassungsgericht* atzina, ka slimokases ir publisko tiesību subjekti, kas ir integrēti valstī un kas faktiski netieši veic valsts pārvaldes uzdevumus.

Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

26 Ar paziņojumu, kas 2006. gada jūnijā tika publicēts specializētā žurnālā *AOK Rheinland/Hamburg*, valsts slimokase uzaicināja ortopēdisko apavu ražotājus iesniegt piedāvājumus apavu ražošanai un piegādei apvienotās pakalpojumu sniegšanas shēmas ietvaros *SGB V* nodaļas 140.a un nākamo pantu izpratnē laika posmā no 2006. gada 1. septembra līdz 2006. gada 31. decembrim. Atkarībā no to svarīguma sniedzamie pakalpojumi tika sadalīti dažādās grupās, attiecībā uz kurām piedāvājumu iesniedzējiem bija jānorāda cena.

27 Piegādājamo apavu skaits netika noteikts. Tika paredzēts, ka pacientiem, kuri cieš no "diabētiskās pēdas" sindroma un kuriem ir veselības apdrošināšanas karte un attiecīgs ārsta nosūtījums, ir jāvēršas tieši pie ortopēdisko apavu ražotāja. Pēdējā minētā uzdevums bija ražot un pārbaudīt pacientu vajadzībām individuāli pielāgotos ortopēdiskos apavus, vienlaikus sniedzot detalizētu konsultāciju pirms un pēc apavu piegādes. Papildus pacientu iemaksām samaksa bija jāveic arī valsts slimokasei.

28 *Hans & Christophorus Oymanns GbR, Orthopädie Schuhtechnik*, ortopēdisko apavu ražošanas uzņēmums, iesniedza piedāvājumu un pēc divām dienām izvirzīja iebildumus par Kopienu un valsts tiesību normu publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas jomā pārkāpumiem. Valsts slimokase šos iebildumus noraidīja, pamatojoties uz to, ka tiesību normas attiecībā uz publisko iepirkumu šajā gadījumā nebija piemērojamas. Tā kā apavu ražošanas uzņēmuma prasība par šo lēmumu pirmajā instancē tika noraidīta, tas iesniedza apelācijas sūdzību *Oberlandesgericht Düsseldorf* [Diseldorfas Federālās zemes augstākās tiesas] Publisko iepirkumu palātā.

29 Šī tiesa norāda, pirmkārt, ka Vācijas doktrīnā un judikatūrā nav vienota viedokļa par to, vai valsts slimokases, kaut arī tās ir minētas Direktīvas 2004/18 III pielikumā, ir jāuzskata par publisko tiesību subjektiem un tādējādi par līgumslēdzējām iestādēm šīs direktīvas izpratnē. Tāpēc tā ir izklāstījusi problēmas attiecībā uz dažādiem nosacījumiem, kas šajā sakarā ir paredzēti minētās direktīvas 1. panta 9. punkta otrajā daļā.

30 Attiecībā uz šīs tiesību normas a) un b) apakšpunktā paredzētajiem nosacījumiem iesniedzējtiesa uzskata, ka tie ir izpildīti tiktāl, ciktāl valsts slimokases ir publisko tiesību juridiskas personas, kas izveidotas, lai apmierinātu vajadzības konkrēti attiecībā uz apdrošināto personu veselības saglabāšanu, atjaunošanu un uzlabošanu, proti, ar vispārējām interesēm saistītas vajadzības. Turklāt šīm vajadzībām nav rūpniecisks vai komerciāls raksturs, jo valsts slimokases neveic komercdarbību un to sniegto pakalpojumu mērķis nav peļņas gūšana.

31 Tāpēc diskusijai būtu jāattiecas uz nosacījumiem, kas ir uzskaitīti Direktīvas 2004/18 1. panta 9. punkta otrās daļas c) apakšpunktā.

32 Attiecībā uz pirmo no šiem nosacījumiem, proti, ka lielāko daļu finansējuma nodrošina valsts, iesniedzējtiesa pamatojas uz attiecīgo valsts sistēmu raksturojošajiem elementiem, kas izriet no šī sprieduma 13.–18. punkta.

33 Attiecībā uz nosacījumu par to, ka pārvaldīšanu uzrauga valsts iestādes, iesniedzējtiesa pamatojas uz sistēmai raksturīgajiem elementiem, kas izriet no šī sprieduma 19. un 20. punkta.

34 Ja tiek secināts, ka valsts slimokases ir līgumslēdzējas iestādes, tad, otrkārt, rodas jautājums, vai līgums pamata tiesvedībā ir jāuzskata par piegādes vai pakalpojumu līgumu. Iesniedzējtiesa šajā sakarā atzīmē, ka Direktīvas 2004/18 1. panta 2. punkta d) apakšpunkta otrajā daļā kā kritērijs šādam vērtējumam ir izvirzīta attiecīgo pakalpojumu un preču vērtība. Pēc iesniedzējtiesas domām, pamatojoties uz šo kritēriju, ir svarīgi zināt, kādu vietu ieņem pamata tiesvedībā apskatāmo apavu ražošana visa pakalpojuma ietvaros, kas ietver materiālu iegādi, ražošanu, konsultācijas un informācijas sniegšanu klientiem.

35 Ja pamata tiesvedībā apskatāmo apavu individualizēta ražošana būtu jāuzskata par daļu no preču piegādes, tad pēc iesniedzējtiesas domām šo apavu piegādes vērtība būtu augstāka par pakalpojumu vērtību. Turpretim, ja piegādes vērtību veidotu tikai izejmateriālu sagāde, tad pakalpojumu vērtība pārsniegtu piegādes vērtību. Tā atzīmē, ka par labu pirmajai pieejai, šķiet, liecina Direktīvas 1999/44 1. panta 4. punkts, kas "līgumus par rūpnieciski ražojamu vai izgatavojamu patēriņa preču piegādi" pielīdzina pārdevuma līgumiem neatkarīgi no tā, vai tie attiecas uz standartizētām precēm vai pasūtījumam individuāli pielāgotām precēm, proti, neatvietojamām precēm. Tomēr no Tiesas judikatūras var secināt, ka šajā kontekstā nozīme ir arī kvalitatīvajiem aspektiem (skat. 2007. gada 18. janvāra spriedumu lietā C-220/05 *Auroux* u.c., Krājums, I-385. lpp., 46. punkts). No šāda viedokļa ir jāņem vērā apsvērums, ka konsultācijas pacientiem tiek sniegtas ne tikai saistībā ar preces izvēli un izmantošanu.

36 Iesniedzējtiesa uzsver, ka šāda nošķiršana ir svarīga, jo līguma pamata tiesvedībā kvalificēšana par piegādes līgumu nozīmētu, ka ir pilnībā piemērojami Direktīvas 2004/18 noteikumi.

37 Gadījumā, ja līgums pamata tiesvedībā nav kvalificējams par piegādes līgumu, iesniedzējtiesa, treškārt, jautā, vai šis līgums ir uzskatāms par pakalpojumu līgumu vai pakalpojumu koncesiju. Pēdējā gadījumā, kā izriet no Direktīvas 2004/18 17. panta, šī direktīva nebūtu piemērojama. Tiesa, kurā lieta tika izskatīta pirmajā instancē, uzskatīja, ka šī pēdējā hipotēze būtu jānoliedz uzreiz, jo nevis pacients, bet valsts slimokase ir tā, kurai ir jāmaksā pakalpojumu sniedzējam. Tomēr pēc iesniedzējtiesas domām ir jāņem vērā arī kritērijs attiecībā uz tās puses noteikšanu, kura uzņemas finansiālo risku. Šajā sakarā ir jāuzskata, pirmkārt, ka pakalpojumu sniedzējs ir pasargāts no riska saistībā ar parāda atgūšanu un debitoru maksātnespēju tāpēc, ka nevis pacients, bet valsts slimokase ir tā, kurai ir jāmaksā pakalpojumu sniedzējam. Bet, otrkārt, pakalpojumu sniedzējs uzņemas risku par to, ka viņa preces un pakalpojumi pacientiem var nebūt vajadzīgi. Turklāt šis elements ir tas, kas situāciju šajā lietā atšķir no situācijas parasta pamatnolīguma gadījumā. Pēc iesniedzējtiesas domām izšķirošais elements, lai kvalificētu līgumu pamata tiesvedībā par pakalpojumu koncesiju, ir tas, ka pakalpojumu sniedzējs iepriekš nav uzņēmies sniegt pakalpojumus, kas ir saistīti ar lieliem izdevumiem, piemēram, izbūvēt telpas, samaksāt personāla vai aprīkojuma izdevumus, kuri vēlāk būtu jākompensē, īstenojot "tiesības izmantot par maksu savu pakalpojumu" (2000. gada 7. decembra spriedums lietā C-324/98 *Telaustria* un *Telefonadress*, *Recueil*, I-10745. lpp., 30. punkts).

38 Visbeidzot iesniedzējtiesa atzīmē, ka, ja līgums pamata tiesvedībā būtu jāuzskata par pakalpojumu līgumu, tad tam kā ar veselības aprūpi saistītam pakalpojumam saskaņā ar Direktīvas 2004/18 21. pantu un II B pielikuma 25. kategoriju būtu piemērojams tikai direktīvas 23. pants un 35. panta 4. punkts, un šajā gadījumā uzreiz būtu jāizslēdz šo tiesību normu pārkāpums. Tomēr šādas kvalifikācijas rezultātā būtu piemērojamas dažas valsts tiesību normas, kurās ir izmantots tas pats "pakalpojumu publiskā iepirkuma līguma" jēdziens un pamatojoties uz kurām daļēji tiktu apmierināta prasītāja prasība pamata tiesvedībā.

39 Ņemot vērā šos apsvērumus, *Oberlandesgericht Düsseldorf* nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus:

"1) a) Vai Direktīvas [2004/18] 1. panta 9. punkta otrās daļas c) apakšpunkta pirmajā hipotēzē norādītais nosacījums par to, ka "finansē valsts", ir interpretējams tādējādi, ka valsts nosaka dalību veselības apdrošināšanas sistēmā, kā arī pienākumu veikt iemaksas — kuru apmērs ir atkarīgs no ienākumiem — attiecīgajā slimokasē, kura nosaka iemaksu apmēru, bet slimokases ir savstarpēji saistītas solidāras finansēšanas sistēmā, kas ir detalizētāk izklāstīta pamatojumā, un tiek garantēta katras slimokases pienākumu izpilde?

b) Vai Direktīvas [2004/18] 1. panta 9. punkta otrās daļas c) apakšpunkta otrajā hipotēzē norādītais nosacījums par to, ka struktūru "pārrauga minētie [publisko tiesību] subjekti", ir jāinterpretē tādējādi, ka ar valsts īstenotu tiesisko uzraudzību esošajiem vai nākotnē plānotie darījumi — pastāvot iespējai izmantot arī citus pamatojumā izklāstītos valsts intervences veidus — ir pietiekami, lai šis nosacījums būtu izpildīts?

2) Ja atbilde uz pirmo prejudiciālo jautājumu — tā a) vai b) apakšpunktu — ir apstiprinoša, vai Direktīvas [2004/18] 1. panta 2. punkta c) un d) apakšpunkts ir jāinterpretē tādējādi, ka preču, kas ir individuāli ražotas un formas ziņā pielāgotas katra klienta vajadzībām un par kuru lietošanu katram klientam ir jāsniedz individuāla konsultācija, piegāde ir kvalificējama kā "piegādes līgumi" vai "pakalpojumu līgumi"? Vai šādā gadījumā ir jāņem vērā tikai dažādo pakalpojumu vērtība?

3) Gadījumā, ja otrajā prejudiciālajā jautājumā norādītā preču piegāde ir jākvalificē vai var tikt kvalificēta kā "pakalpojumu sniegšana", vai Direktīvas [2004/18] 1. panta

4. punkts ir jāinterpretē — nošķirot "pamatnolīgumu" [šīs] direktīvas 1. panta 5. punkta izpratnē — tādējādi, ka "pakalpojumu koncesija" ietver līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu arī tādā formā, kad:

— lēmumu par to, vai un kādos gadījumos pakalpojumu sniedzējam tiek piešķirtas tiesības noslēgt konkrētus līgumus, pieņem nevis līgumslēdzēja iestāde, bet gan trešā persona,

— pakalpojumu sniedzējam samaksā līgumslēdzēja iestāde, jo saskaņā ar likumu tikai šai iestādei ir tiesības samaksāt atlīdzību un pienākums sniegt pakalpojumu trešajām personām, un

— pakalpojumu sniedzējam nav pienākuma sniegt vai piedāvāt jebkāda veida pakalpojumus, pirms viņam to lūdz trešās personas?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

40 Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai tādas valsts slimokases, kādas ir pamata tiesvedībā, ņemot vērā to raksturojumu, kas izklāstīts lēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu, ir jāuzskata par līgumslēdzējām iestādēm Direktīvas 2004/18 noteikumu piemērošanas nolūkā.

41 Lai atbildētu uz šo jautājumu, vispirms ir jāatbild uz apslēptu ievada jautājumu, kas izriet no lēmuma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojuma un problēmām, kuras tajā ir izklāstījusi iesniedzējtiesa, proti, vai ar faktu, ka valsts slimokases pamata tiesvedībā ir

skaidri minētas Direktīvas 2004/18 III pielikumā, ir pietiekami, lai tās šī fakta dēļ vien uzskatītu par publisko tiesību subjektiem un līdz ar to par līgumslēdzējām iestādēm.

42 Prasītājs pamata tiesvedībā, kā arī Eiropas Kopienu Komisija šajā sakarā apgalvo, ka tas vien, ka iestāde ir ietverta Direktīvas 2004/18 III pielikumā, ir pietiekams nosacījums, lai to kvalificētu par publisko tiesību subjektu. Šāda ietveršana direktīvā rada neapstrīdamu prezumpciju attiecībā uz šādu kvalifikāciju, kas padara par lieku jebkādu papildu pārbaudi attiecībā uz minētās iestādes būtību un raksturojumu.

43 Šādu pieeju nevar atbalstīt.

44 No EKL 234. panta pirmās daļas b) punkta izriet, ka valsts tiesa jebkurā brīdī var uzdot Tiesai jautājumu par Eiropas Kopienas iestāžu pieņemto tiesību aktu spēkā esamību, ja tā uzskata, ka Tiesas lēmums šajā sakarā ir nepieciešams, lai tā varētu taisīt spriedumu.

45 Šajā sakarā ir jāuzsver, ka attiecīgais Kopienu tiesiskais regulējums, proti, Direktīva 2004/18, ietver gan tādas materiālo tiesību normas kā šīs direktīvas 1. panta 9. punkta otrā daļa, kurā ir izklāstīti nosacījumi, kādi iestādei ir jāizpilda, lai to uzskatītu par līgumslēdzēju iestādi minētās direktīvas izpratnē, gan tādus pasākumus šo materiālo tiesību normu ieviešanai kā neizsmeļoša to valsts iestāžu saraksta ietveršana šīs pašas direktīvas III pielikumā, kuras ir izpildījušas šos nosacījumus. Šādā kontekstā Kopienu tiesai, ja valsts tiesa tajā ir iesniegusi motivētu lūgumu, ir jānodrošina attiecīgā Kopienu tiesību akta iekšēja saskaņotība, pārbaudot, vai konkrētās iestādes iekļaušana minētajā sarakstā atbilst pareizai pamatkritēriju, kas definēti minētajā tiesību normā, piemērošanai. Šādu Tiesas intervenci prasa tiesiskā drošība, kas ir Kopienu tiesību vispārējs princips.

46 Šajā lietā iesniedzējtiesa, kaut arī netieši, izvirza jautājumu par valsts slimokasu pamata tiesvedībā ietveršanas Direktīvas 2004/18 III pielikumā spēkā esamību. Tā atsaucas uz atšķirībām, kādas Vācijā pastāv starp judikatūru un doktrīnu attiecībā uz jautājumu par to, vai šāda iekļaušana ir pietiekams un izsmeļošs nosacījums, lai šīs slimokases kvalificētu kā publisko tiesību subjektus, un pat skaidri ļauj noprast savas šaubas šajā sakarā. Šādu iemeslu dēļ tā uzdot savu pirmo jautājumu no Direktīvas 2004/18 1. panta 9. punkta otrās daļas c) apakšpunktā paredzēto pamatnosacījumu viedokļa.

47 Tādējādi iesniedzējtiesa vēlas uzdot Tiesai jautājumu par iestādes pamata tiesvedībā ietveršanas Direktīvas 2004/18 III pielikumā spēkā esamību, ņemot vērā minētajā tiesību normā izklāstītos pamatnosacījumus.

48 Lai atbildētu uz šo jautājumu, ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru Direktīvas 2004/18 1. panta 9. punkta otrās daļas a), b) un c) apakšpunktā norādītajiem trim nosacījumiem, kuriem ir jābūt izpildītiem, lai iestādi varētu uzskatīt par publisko tiesību subjektu, ir kumulatīvs raksturs (2008. gada 10. aprīļa spriedums lietā C-393/06 *Ing. Aigner* (Krājums, I-2339. lpp., 36. punkts un tajā minētā judikatūra).

49 No lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu izriet, ka šajā gadījumā Direktīvas 2004/18 1. panta 9. punkta otrās daļas a) un b) apakšpunktā norādītie nosacījumi ir izpildīti. Slimokases šajā lietā ir publisko tiesību juridiskas personas, tās tika izveidotas ar likumu, lai apmierinātu konkrēti ar sabiedrības veselības aizsardzību saistītās vajadzības, kuras ir ar vispārējām interesēm saistītas vajadzības, un šīm vajadzībām nav rūpniecisks vai komerciāls raksturs, jo minētās slimokases pakalpojumus nesniedz ar mērķi gūt peļņu. Tādējādi atliek izvērtēt, vai šajā gadījumā ir izpildīts vismaz viens no šīs

direktīvas 1. panta 9. punkta otrās daļas c) apakšpunkta trijās hipotēzēs paredzētajiem alternatīvajiem nosacījumiem, un, pirmkārt, nosacījums par to, ka lielāko daļu finansējuma nodrošina valsts.

50 Attiecībā uz šo nosacījumu vispirms ir jāatgādina, ka, kā izriet no attiecīgās valsts sistēmas, kā arī no šī sprieduma 24. un 25. punktā minētajiem *Bundesverfassungsgericht* rīkojumiem, sabiedrības veselības aizsardzība ir valsts pamatuzdevums, un valsts slimokases ir integrētas valstī un faktiski netieši veic valsts pārvaldes uzdevumus.

51 Turpinājumā ir jāatzīmē, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru Direktīvas 2004/18 1. panta 9. punkta otrās daļas c) apakšpunkta pirmās hipotēzes formulējumā nav precizēta kārtība, kādā ir jānotiek šajā tiesību normā paredzētajai finansēšanai. Tādējādi it īpaši šī iemesla dēļ šajā tiesību normā nav prasīts, ka, lai būtu izpildīts attiecīgais nosacījums, šo iestāžu darbība ir tieši jāfinansē valstij vai citam valsts subjektam. Līdz ar to šajā sakarā ir pietiekami arī ar netiešu finansējumu (šajā sakarā skat. 2007. gada 13. decembra spriedumu lietā C-337/06 *Bayerischer Rundfunk* u.c., Krājums, I-11173. lpp., 34. un 49. punkts).

52 Jāatzīmē, pirmkārt, ka valsts slimokasu pamata tiesvedībā finansējums tiek nodrošināts saskaņā ar atbilstošu valsts tiesisko regulējumu, ar apdrošināto personu iemaksām, tai skaitā iemaksām, ko par šīm personām ir veikuši to darba devēji, ar federālo iestāžu tiešajiem maksājumiem un kompensācijas maksājumiem starp šīm slimokasēm, kas izriet no sistēmas par riska vienlīdzīgu sadali starp tām. Apdrošināto personu obligātās iemaksas veido minēto slimokasu finansējuma lielāko daļu.

53 Otrkārt, no lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu tāpat izriet, ka apdrošināto personu iemaksas tiek pārskaitītas bez īpaša pretizpildījuma Tiesas judikatūras izpratnē (šajā sakarā skat. 2000. gada 3. oktobra spriedumu lietā C-380/98 *University of Cambridge*, *Recueil*, I-8035. lpp., 23.–25. punkts). Faktiski šie maksājumi nav atkarīgi no līgumiska pretizpildījuma, jo nedz pienākums veikt iemaksas, nedz arī to apmērs neizriet no vienošanās starp valsts slimokasēm un tajās apdrošinātajām personām, jo

pēdējām minētajām ir likumā paredzēts pienākums veikt iemaksas tikai sakarā ar to dalību, kura arī ir noteikta likumā (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Bayerischer Rundfunk* u.c., 45. punkts). Turklāt iemaksu apmērs ir atkarīgs tikai no katras apdrošinātās personas finansiālajām iespējām veikt iemaksas, un citiem faktoriem, tādiem kā apdrošināto personu vecumam, veselības stāvoklim vai līdzapdrošināto personu skaitam, nav nozīmes.

54 Treškārt, iesniedzējtiesa atzīmē, ka atšķirībā no iepriekš minētā sprieduma lietā *Bayerischer Rundfunk* u.c. izskatītās atlīdzības, šajā gadījumā iemaksu likmes, nosaka nevis valsts, bet pašas slimokases. Tomēr tā pamatoti uzsver, ka slimokasu rīcības brīvība šajā sakarā ir ievērojami ierobežota, ciktāl to uzdevums ir nodrošināt tiesiskajā regulējumā sociālā nodrošinājuma jomā paredzētos pakalpojumus. Līdz ar to, tā kā pakalpojumi un ar tiem saistītie izdevumi ir noteikti likumā un minētās slimokases neveic savu darbību ar mērķi gūt peļņu, iemaksu likme ir jānosaka tādā veidā, lai no tām gūtie ieņēmumi nebūtu mazāki vai lielāki kā izdevumi.

55 Ceturtkārt, ir jāuzsver, ka valsts slimokasēm, lai tās noteiktu iemaksu likmes, katrā ziņā ir jāsaņem valsts iestādes, kas uzrauga to darbību, apstiprinājums. Tādējādi minētā likme saskaņā ar iesniedzējtiesas teikto līdz zināmai pakāpei ir noteikta tiesību aktos. Visbeidzot, kas attiecas uz citiem šo slimokasu ieņēmumu avotiem, federālo iestāžu veiktie tiešie maksājumi, kaut arī tie ir mazāki, neapšaubāmi ir uzskatāmi par tiešu valsts finansējumu.

56 Visbeidzot, attiecībā uz kārtību, kādā tiek iekasētas iemaksas, no lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu izriet, ka praksē apdrošināto personu iemaksas daļu no to algas ietur un uz attiecīgo valsts slimokasi pārskaita darba devējs kopā ar savu

iemaksu daļu. Tādējādi iemaksas tiek izdarītas bez jebkādas apdrošinātās personas iespējamas iesaistīšanās. Iesniedzējtiesa šajā sakarā atzīmē, ka iemaksu iekasēšana ir obligāta saskaņā ar publisko tiesību normām.

57 Tādējādi ir jāuzskata, kā Tiesa atzina secinājumu iepriekš minētajā spriedumā lietā *Bayerischer Rundfunk* u.c. 48. punktā, ka tāds valsts veselības apdrošināšanas sistēmas finansējums, kāds ir pamata lietā, kas ir ieviests ar valsts tiesību aktiem, ko praksē garantē valsts un kas tiek aprēķināts un ieturēts no apdrošināto personu iemaksām, uz kurām attiecas publisko tiesību normas, atbilst nosacījumam par to, ka lielāko daļu finansējuma nodrošina valsts, lai varētu piemērot Kopienu tiesību normas publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas jomā.

58 Ņemot vērā šo secinājumu un Direktīvas 2004/18 1. panta 9. punkta otrās daļas c) apakšpunktā paredzēto nosacījumu alternatīvo raksturu, nav nepieciešams izvērtēt, vai šajā gadījumā ir izpildīts nosacījums par to, ka slimokasu darbību uzrauga valsts iestādes.

59 Tādēļ uz pirmo uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2004/18 1. panta 9. punkta otrās daļas c) apakšpunkta pirmā hipotēze ir jāinterpretē tādējādi, ka lielāko daļu finansējuma nodrošina valsts, ja valsts slimokasu darbība galvenokārt tiek finansēta ar apdrošināto personu iemaksām, kas tiek noteiktas, aprēķinātas un iekasētas saskaņā ar tādām publisko tiesību normām kā pamata tiesvedībā. Šādas slimokases ir jāuzskata par publisko tiesību subjektiem un līdz ar to līgumslēdzējām iestādēm šīs direktīvas noteikumu piemērošanas nolūkā.

Par otro jautājumu

60 Ar šo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, kāds kritērijs ir jāpiemēro, lai noteiktu, vai jaukts publiskā iepirkuma līgums, kura mērķis ir gan preču piegāde, gan pakalpojumu sniegšana, ir jāuzskata par piegādes vai pakalpojumu līgumu, un vai šajā gadījumā piemērojamais kritērijs ir tikai dažādo daļu, kuras ietver attiecīgais līgums, vērtība. Tomēr no lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu izriet, ka valsts tiesa jautā arī to, vai gadījumā, kad tiek piegādātas preces, kas tiek individuāli ražotas un formas ziņā pielāgotas katra klienta vajadzībām un par kuru lietošanu katram klientam ir jāsniedz individuāla konsultācija, šādu preču ražošana ir jākvalificē kā ietilpstoša šajā līgumā minētajā "piegādē" vai "pakalpojumos" katras šī līguma daļas vērtības aprēķināšanas nolūkā.

61 Lai atbildētu uz šo jautājumu, vispirms ir jāatzīmē, ka attiecībā uz gadījumu, kad līguma mērķis ir gan preču piegāde, gan pakalpojumu sniegšana, Direktīvas 2004/18 1. panta 2. punkta d) apakšpunkta otrajā daļā ir paredzēts īpašs noteikums, kas paredz sadales kritēriju, lai attiecīgo līgumu varētu uzskatīt par piegādes vai pakalpojumu līgumu, proti, šajā līgumā paredzēto preču un pakalpojumu attiecīgo vērtību. Šim kritērijam ir kvantitatīvs raksturs, proti, tas attiecas konkrēti uz ekvivalences vērtību kā samaksu par attiecīgā līguma "preču" un "pakalpojumu" daļu.

62 Turpretim tāda publiskā iepirkuma līguma gadījumā, kas attiecas uz pakalpojumu sniegšanu un būvdarbiem, Direktīvas 2004/18 1. panta 2. punkta d) apakšpunkta trešajā daļā ir izmantots cits sadales kritērijs, proti, attiecīgā līguma galvenais priekšmets. Šis kritērijs tika piemērots iepriekš minētajā spriedumā lietā *Auroux* u.c. (37. un 46. punkts), kurā runa bija konkrēti par tādu līgumu, kura priekšmets bija būvdarbi un pakalpojumi.

63 Ne no piemērojamā Kopienu tiesiskā regulējuma, ne no Tiesas judikatūras neizriet, ka šis kritērijs ir jāņem vērā jaukta līguma, kas attiecas uz piegādi un pakalpojumiem, gadījumā.

64 Turpinājumā ir jāatzīmē, ka saskaņā ar Direktīvas 2004/18 1. panta 2. punkta c) apakšpunkta pirmajā daļā ietvertā "piegādes valsts līgumu [piegādes publiskā iepirkuma līgumu]" jēdziena definīciju šis jēdziens attiecas uz tādām darbībām kā, piemēram, "preču" pirkšana vai iznomāšana, šajā sakarā neprecizējot un nenošķirot, vai attiecīgā prece tika ražota parastā vai individuālā kārtībā, proti, saskaņā ar klienta vēlmēm un vajadzībām. Līdz ar to "preces" jēdziens, uz kuru vispārīgā veidā ir minēta atsauce šajā tiesību normā, ietver arī ražošanas procesu neatkarīgi no tā, vai attiecīgā prece tiek piegādāta patērētājiem jau pēc izgatavošanas vai tikai pēc individuālas pielāgošanas klienta prasībām.

65 Šādu pieeju apstiprina Direktīvas 1999/44 1. panta 4. punkts, kas vispārīgā veidā un nešķirojot par "pirkuma līgumiem" kvalificē "līgumus par rūpnieciski ražojamu vai izgatavojamu patēriņa preču piegādi".

66 Tādējādi uz otro uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka, ja jaukta publiskā iepirkuma līguma priekšmets ir gan preces, gan pakalpojumi, tad kritērijs, kas ir jāpiemēro, lai noteiktu, vai attiecīgais līgums ir jāuzskata par piegādes vai pakalpojumu publiskā iepirkuma līgumu, ir šajā līgumā paredzēto preču vai pakalpojumu attiecīgā vērtība. Ja piegādājamās preces tiek individuāli ražotas un pielāgotas katra klienta vajadzībām un par to lietošanu katram klientam ir jāsniedz individuāla konsultācija, šādu preču ražošana ir jākvalificē kā ietilpstoša šajā līgumā minētajā "piegādē" katras šī līguma daļas vērtības aprēķināšanas nolūkā.

Par trešo jautājumu

67 Trešais jautājums ir jāsaprot tādējādi, ka ar to būtībā tiek prasīts, vai gadījumā, kad līgumā pamata tiesvedībā paredzēto pakalpojumu sniegšana ir svarīgāka par preču piegādi un ņemot vērā lēmumā par prejudiciālu nolēmumu izklāstīto raksturojumu, starp valsts slimokasi un ortopēdisko apavu ražotāju noslēgtais līgums ir jākvalificē kā

"pakalpojumu koncesija" Direktīvas 2004/18 1. panta 4. punkta izpratnē vai kā "pamatnolīgums" minētās direktīvas 1. panta 5. punkta izpratnē.

68 Saskaņā ar Direktīvas 2004/18 1. panta 4. punktā ietverto definīciju pakalpojumu koncesija ir tāda paša veida līgums kā pakalpojumu publiskā iepirkuma līgums, izņemot to, ka atlīdzība par pakalpojumu sniegšanu ir vai nu konkrētā pakalpojuma izmantošanas tiesības, vai arī šīs tiesības un samaksa.

69 Savukārt pamatnolīgums ir definēts Direktīvas 2004/18 1. panta 5. punktā kā nolīgums, ko viena vai vairākas līgumslēdzējas iestādes un viens vai vairāki komersanti noslēdz ar mērķi paredzēt noteikumus līgumiem, kuru slēgšanas tiesības plānotas piešķirt konkrētā laika posmā, it īpaši attiecībā uz cenu un attiecīgā gadījumā uz paredzēto kvalitāti.

70 No šīm definīcijām izriet, ka apskatītajiem jēdzieniem ir pietiekami līdzīgs raksturojums, kā rezultātā nav viegli tos uzreiz nošķirt. Tāpēc līguma juridiskā kvalifikācija ir atkarīga no konkrētiem elementiem, kas atšķir konkrēto lietu.

71 Katrā ziņā no iepriekš minētās pakalpojumu koncesijas definīcijas izriet, ka to raksturo situācija, kad konkrēta pakalpojuma izmantošanas tiesības līgumslēdzēja iestāde piešķir koncesionāram, un pēdējam minētajam šī noslēgtā līguma ietvaros ir zināma ekonomiskā brīvība, nosakot šo tiesību izmantošanas nosacījumus, vienlaikus koncesionāram esot lielā mērā pakļautam ar šo izmantošanu saistītam riskam. Savukārt pamatnolīgumu raksturo situācija, kad saimnieciskās darbības subjekta, kurš ir noslēdzis šo līgumu, darbība ir ierobežota tiktāl, ciktāl visiem līgumiem, kurus šis saimnieciskās darbības subjekts noslēdz noteiktajā laika periodā, ir jāatbilst šajā nolīgumā paredzētajiem nosacījumiem.

72 Šādu nošķirošu faktoru apstiprina Tiesas judikatūra, saskaņā ar kuru pakalpojumu koncesija ir tad, ja nolīgtais atlīdzības veids ir ietverts pakalpojuma sniedzēja tiesībās sniegt pakalpojumu un nozīmē to, ka tas uzņemas ar konkrēta pakalpojuma sniegšanu saistītu risku (2007. gada 18. jūlija spriedums lietā C-382/05 Komisija/Itālija, Krājums, I-6657. lpp., 34. punkts un tajā minētā judikatūra).

73 Šajā gadījumā līgums pamata tiesvedībā ir *SGB V* 140.a–140.e pantā paredzētais līgums "par apvienotu pakalpojumu sniegšanu", kas ir noslēgts starp valsts slimokasi un saimnieciskās darbības subjektu. Saskaņā ar šo līgumu saimnieciskās darbības subjekts uzņemas pienākumu apkalpot apdrošinātās personas, kas pie tā vērsīsies. Vienlaikus minētajā līgumā ir noteiktas cenas saskaņā ar dažādām pakalpojumu formulām un tā termiņš. Dažādo pakalpojumu daudzums nav noteikts, bet tāda prasība nav paredzēta pakalpojumu koncesijas jēdzienā. Valsts slimokase ir vienīgā, kas maksā atlīdzību pakalpojumu sniedzējam. Tādējādi, šķiet, ka nosacījumi, saskaņā ar kuriem saimnieciskās darbības subjektam ir jāveic sava darbība, ir definēti attiecīgajā līgumā, kā rezultātā minētajam saimnieciskās darbības subjektam nav ne ekonomiskās brīvības, kas raksturo pakalpojumu koncesiju, ne arī tas ir pakļauts ievērojamam riskam saistībā ar tā sniegto pakalpojumu izmantošanu.

74 Protams, var atzīmēt, ka šādā gadījumā saimnieciskās darbības subjekts ir pakļauts noteiktam riskam, ciktāl tā preces vai pakalpojumi apdrošinātajām personām var nebūt vajadzīgi. Tomēr šis risks ir ierobežots. Saimnieciskās darbības subjekts faktiski ir pasargāts no riska saistībā ar savas atlīdzības atgūšanu un individuālā līguma otras līgumslēdzējas puses maksātnespēju, jo saskaņā ar tiesību aktiem tikai valsts slimokasei ir jāmaksā pakalpojumu sniedzējam. Turklāt, kaut arī saimnieciskās darbības subjekta rīcībā ir jābūt pietiekamam aprīkojumam, lai sniegtu savus pakalpojumus, tam nav jau iepriekš jāuzņemas lieli izdevumi, pirms tiek noslēgts individuāls līgums ar apdrošināto personu. Visbeidzot, apdrošināto personu skaits, kuras cieš no "diabētiskās pēdas" sindroma un kuras, iespējams, vērsīsies pie šī saimnieciskās darbības subjekta, ir zināms jau iepriekš, kā rezultātā ir iespējams racionāli paredzēt klientu skaitu.

75 Līdz ar to saimnieciskās darbības subjekts šajā gadījumā neuzņemas galveno risku saistībā ar attiecīgo darbību īstenošanu, kas ir faktors, kurš raksturo koncesionāra situāciju pakalpojumu koncesijas ietvaros.

76 Tādējādi uz trešo uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka gadījumā, kad attiecīgajā līgumā paredzēto pakalpojumu sniegšana izrādās svarīgāka par preču piegādi, tāds līgums, kāds ir pamata tiesvedībā, kas ir noslēgts starp valsts slimokasi un saimnieciskās darbības subjektu, un kurā ir noteikta samaksa par dažādiem pakalpojumiem, kurus sniedz šis saimnieciskās darbības subjekts, kā arī šī līguma termiņš, minētajam saimnieciskās darbības subjektam uzņemoties pienākumu izpildīt līgumu attiecībā pret apdrošinātajām personām, kas pie tā vērsīsies ar šādu lūgumu, un minētajai slimokasei savukārt esot vienīgajai saimnieciskās darbības subjekta sniegto pakalpojumu maksātājai, ir jāuzskata par "pamatnolīgumu" Direktīvas 2004/18 1. panta 5. punkta izpratnē.

Par tiesāšanās izdevumiem

77 Attiecībā uz lietas dalībniekiem šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīvas 2004/18/EK par to, kā koordinēt būvdarbu publiskā iepirkuma līgumu, piegādes publiskā iepirkuma līgumu un pakalpojumu publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru, 1. panta 9. punkta otrās daļas c) apakšpunkta pirmā hipotēze ir jāinterpretē tādējādi, ka lielāko daļu finansējuma nodrošina

valsts, ja valsts slimokasu darbība galvenokārt tiek finansēta ar apdrošināto personu iemaksām, kas tiek noteiktas, aprēķinātas un iekasētas saskaņā ar tādām publisko tiesību normām kā pamata tiesvedībā. Šādas slimokases ir jāuzskata par publisko tiesību subjektiem un līdz ar to līgumslēdzējām iestādēm šīs direktīvas noteikumu piemērošanas nolūkā;

2) ja jaukta publiskā iepirkuma līguma priekšmets ir gan preces, gan pakalpojumi, tad kritērijs, kas ir jāpiemēro, lai noteiktu, vai attiecīgais līgums ir jāuzskata par piegādes vai pakalpojumu līgumu, ir šajā līgumā paredzēto preču vai pakalpojumu attiecīgā vērtība. Ja piegādājamās preces tiek individuāli ražotas un pielāgotas katra klienta vajadzībām un par to lietošanu katram klientam ir jāsniedz individuāla konsultācija, šādu preču ražošana ir jākvalificē kā ietilpstoša šajā līgumā minētajā "piegādē" katras šī līguma daļas vērtības aprēķināšanas nolūkā;

3) gadījumā, kad attiecīgajā līgumā paredzēto pakalpojumu sniegšana izrādās svarīgāka par preču piegādi, tāds līgums, kāds ir pamata tiesvedībā, kas ir noslēgts starp valsts slimokasi un saimnieciskās darbības subjektu, un kurā ir noteikta samaksa par dažādiem pakalpojumiem, kurus sniedz šis saimnieciskās darbības subjekts, kā arī šī līguma termiņš, minētajam saimnieciskās darbības subjektam uzņemoties pienākumu izpildīt līgumu attiecībā pret apdrošinātajām personām, kas pie tā vērsīsies ar šādu lūgumu, un minētajai slimokasei savukārt esot vienīgajai saimnieciskās darbības subjekta sniegto pakalpojumu maksātājai, ir jāuzskata par "pamatnolīgumu" Direktīvas 2004/18 1. panta 5. punkta izpratnē.

[Paraksti]